

Cao 9: de onderhandelingen zijn gestart

Op dinsdag 27 april jl. werden de officiële onderhandelingen voor cao 9 voor het leerplichtonderwijs opgestart. Aan de onderhandelingstafel zitten, naast de gemachtigde onderhandelaar van de onderwijsminister, de afgevaardigden van de vier schoolbesturenorganisaties (VSKO, OVSG, GO!, de kleine onderwijsverstrekkers OKO en het provinciaal onderwijs POV). Specialisten van het departement bieden ondersteuning. De onderhandelaars van de vier onderwijsvakbonden, met name COC, ACOD, VSOA en COV, maken de onderhandelingstafel compleet. Er wordt onderhandeld over het eisencahier dat door het gemeenschappelijk vakbondsfront werd ingediend.

Kwaliteitseisen

Omwille van de moeilijke economische en financiële situatie waarin Vlaanderen zich bevindt, ligt het accent op onze kwaliteitseisen. Dat belet niet dat de vier onderwijsvakbonden erop blijven hameren dat Vlaanderen meer moet investeren in het onderwijs. Minstens 7 % van het Bruto Regionaal Product, vastgeklit, zodat negatieve conjunctuurevoluties daarop geen vat kunnen krijgen, moet voor het onderwijs beschikbaar zijn.

Om de onderwijskwaliteit te blijven behouden, moet worden geïnvesteerd in gelijke kansen, schoolinfrastructuur, scholenbouw, zorg, didactische leermiddelen... Een volwaardige omkadering is daarbij essentieel. De taken van het onderwijs worden jaar na jaar omvattender. De omkadering is onvoldoende meegeëvolueerd. De taakbelasting van de leerkrachten is dermate toegenomen, dat de werkdruk te groot is geworden en leerkrachten te weinig kunnen focussen op hun kerntaken. Zo belanden wij bij onze eis om maatregelen te treffen die de werkdruk van de personeelsleden drastisch vermindert.

Imago lerarenberoep opkrikken

Onderwijsminister Pascal Smet heeft inmiddels aangekondigd dat hij na de zomervakantie met de sociale partners het debat over de leraar wil voeren. Daarmee geeft hij een positief antwoord op onze vraag.

In dat debat zullen de verschillende componenten van de loopbaan aan bod worden gebracht: de opleiding, de situatie van de beginnende leerkracht, de loopbaanontwikkeling, uitstapregelingen, nascholingen, het leeftijdsbewust personeelsbeleid, de ingroei- en uitgroei banen, de combinatie werk-pri- vé,...

Ongetwijfeld zal de positieve aandacht die aan dit thema en de vele aspecten ervan wordt besteed,

een positieve weerslag hebben op het imago van het lerarenberoep en dus ook de aantrekkingskracht ervan op de jonge mensen vergroten.

Eisencahier en verzuchtingen

Cao-onderhandelingen gaan traditioneel over het eisencahier van de vakbonden. Concreet ligt een eisencahier op tafel voor het leerplichtonderwijs en een eisencahier voor het hoger onderwijs. Ook voor het arbeiderspersoneel en de basiseducatie werden eisencahiers ingediend. De onderhandelingen zullen dus aan vier afzonderlijke tafels worden gevoerd. De schoolbesturenorganisaties, die pas voor de tweede keer rechtstreeks betrokken zijn bij cao-onderhandelingen voor het leerplichtonderwijs, formuleerden gezamenlijk een aantal verzuchtingen die ze onder de noemer 'ruimte voor meer beleidskrachtige scholen' hebben gevat. Hun verzuchtingen behelzen maatregelen die voor de instellingen ruimte creëren om performant en maatgericht in te spelen op diverse uitdagingen en tegemoet te komen aan de vragen die de maatschappij aan de scholen stelt.

Snel vooruit?

Wij opteerden ervoor de looptijd van deze cao te beperken tot twee jaar. De Vlaamse overheid beschikt nu immers over weinig financiële armslag. Toch willen we dat ze met middelen over de brug komt. Dat zou ervan getuigen dat het onderwijs ernstig wordt genomen.

Wij willen ook dat de onderhandelingen vóór 10 juli kunnen worden afgerond.

Het land opnieuw in crisis

Op maandag 26 april heeft koning Albert II het ontslag van de regering-Leterme II aanvaard.

Over de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde bleken nieuwe onderhandelingen niet haalbaar. Evenmin konden voldoende politieke formaties gevonden worden om een noodregering op de been te brengen. De kiesstrijd brak bijna onmiddellijk los. Verwijten worden heen en weer geslingerd.

Ondertussen verloopt kostbare tijd om de economische dossiers aan te pakken en dreigt de situatie politiek en economisch nog te verergeren.

De sociale partners hadden de partijen opgeroepen om mee te werken aan een oplossing. De socio-economische crisis en het aankomende Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie laten immers niet toe dat ons land in een institutionele en politieke chaos terecht komt. Het heeft niet mogen baten. Verkiezingen in juni, met daarna een allicht (te) lange periode voor de regeringsvorming, hebben voor gevolg dat belangrijke wetsontwerpen en hervormingsplannen voorlopig in het vriesvak terecht komen. Maar het stond al vast dat in de voorbije legislatuur niet alle plannen zouden worden gerealiseerd. Een van de dossiers dat verre van afgewerkt is, is het pensioendossier. Minister van Pensioenen Michel Daerden is niet verder geraakt dan een livij Groenboek waarin een overzicht wordt gegeven van de vergrijzingsproblematiek en de verschillende pensioenstelsels.

Tegen deze zomer werd een Witboek met suggesties voor maatregelen verwacht. Nog deze legislatuur wou premier Leterme al een eerste aanzet van maatregelen voor de hervorming geven. Het wettelijk kader voor het aanvullend pensioen van contractuele ambtenaren komt er door de nieuwe situatie voorlopig niet.

De overheid wilde met de overheidsvakbonden onderhandelen over een nieuw intersectoraal akkoord. Dat werd stilaan tijd! De val van de regering is ook hier de oorzaak van het uitstel.

Wel konden de overheidsvakbonden nog op de valreep een akkoord afsluiten met minister van Ambtenarenzaken Inge Vervotte over de wederzijdse engagementen van de overheden en de vakorganisaties in de publieke sector om de sociale dialoog te versterken en de conflicten in de publieke sector te beheersen.

Na de regeringsvorming nemen we de draad opnieuw op.

Romain Maes
algemeen secretaris

Leerzorg... onze zorg

Tijdens de vorige legislatuur slaagde onderwijsminister Frank Vandenbroucke er niet in om een breed draagvlak voor zijn leezorgplannen te creëren. Dat betekent echter niet dat de plannen definitief zijn opgeborgen. Deze Vlaamse regering en uiteraard ook onderwijsminister Pascal Smet willen op het vlak van leezorg vooruitgang boeken.

Het regeerakkoord 2009-2014: een breed maatschappelijk draagvlak

Uit het regeerakkoord lichten we volgende passages:

"Elke leerling heeft recht op onderwijs en gepaste begeleiding. De uitdaging van de diversiteit op school vraagt dat we inzetten op zorg, gelijke onderwijskansen en taalvaardigheid. We voorzien daarvoor de nodige middelen."

"We integreren de GOK-uren in de reguliere omkadering van basis- en secundair onderwijs tegen het einde van de lopende GOK-cyclus. Ook de middelen voor Rand en Taal worden geïntegreerd in de algemene omkaderingsmiddelen. 'Thuisstaat niet Nederlands' wordt daarom een onafhankelijke indicator in de berekening van de omkaderingsmiddelen."

"We bouwen verder aan een kwalitatief en modern buitengewoon onderwijs. Alle kinderen die het gewoon onderwijs aankunnen, moeten - net als in het buitengewoon onderwijs - ook daar kunnen rekenen op voldoende en kosteloze zorg. Om dit aanbod structureel te verbeteren, is er een decreet Leerzorg nodig dat geleidelijk geïmplementeerd wordt op basis van een breed maatschappelijk draagvlak, ook in het onderwijs."

De beleidsnota onderwijs 2009-2014: concept verbeteren, draagvlak vergroten

In deze beleidsnota maakt de onderwijsminister duidelijk dat hij verder wil met het dossier Leerzorg.

"Het is mijn ambitie kwaliteitsvol onderwijs voor elk kind en elke jongere in het gewoon en het buitengewoon onderwijs te verzekeren. Over de noodzaak van een toekomstgericht conceptueel kader voor zorg en ondersteuning in het onderwijs bestaat een algemene consensus. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften moeten voldoende en kosteloze ondersteuning krijgen in het gewoon onderwijs. Het buitengewoon onderwijs moet de eigen onderwijsopdracht en de ondersteuningsopdracht naar het gewoon onderwijs vernieuwend kunnen invullen. Daarvoor is een breed maatschappelijk draagvlak, alsook een specifiek draagvlak in het onderwijs nodig. Ik zal erover waken dat de maatwerkbenadering voldoende middelen krijgt om alle kinderen, jongeren en volwassenen gelijke onderwijskansen te bieden."

Op basis van het voorontwerp van decreet betreffende leezorg van 19 november 2008 en het betreffende Vlor-advies wil ik het overleg met alle betrokkenen hervatten om het concept te verbeteren en het draagvlak te vergroten. Nadien wil ik met de onderwijsactoren een implementatieplan vastleggen en de geleidelijke uitvoering van het decreet aanvatten. Ik zal daarbij bijzondere aandacht hebben voor de leerlingen met autisme."

Leerzorg

VSKO, COC en COV hebben bij het begin van het schooljaar de hierna volgende gezamenlijke tekst over leezorg bezorgd aan de minister van Onderwijs.

Een tussentijdse balans

Inleiding

Leerkrachten en scholen besteden al decennia lang een bijzondere aandacht aan leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. De school stelt zich actief open voor al wie in onze maatschappij, op welke manier ook, kansarm of zorgbehoevend is.

Het onderwijs beschouwt het als zijn opdracht om alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond of capaciteiten, optimale kansen te bieden. Daarom zijn onze organisaties ook altijd vragende partij geweest voor de uitbouw van een deugdelijk zorgsysteem en blijven we constructief meewerken aan de uitbouw van een haalbaar systeem voor leezorg.

De afgelegde weg

In december 2005 bracht minister Vandenbroucke zijn eerste conceptnota uit. Sedertdien is er al een hele weg afgelegd in verschillende werk- en overleggroepen in de Vlaamse Onderwijsraad, op het departement Onderwijs en Vorming en op het kabinet van de minister. De organisaties die deze tekst onderschrijven, hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het debat en hebben daarbij hun achterban voortdurend in de discussie betrokken. Dat overleg heeft geleid tot een aantal positieve bijstellingen van het eerste concept. Er blijven echter nog een aantal belangrijke knelpunten. Op enkele van die positieve elementen en knelpunten gaan we hieronder in.

Positieve elementen

■ Specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van een leerling moeten altijd gezien worden tegen de achtergrond van de gehele persoon in zijn opvoedkundige en sociale context. Een 'handicap' wordt niet gezien als een geheel van individugebonden functiebeperkingen, maar de klemtoon komt te liggen op de beperkingen in de interactie tussen het individu en zijn omgeving.

■ De ontwerp teksten beschrijven de vernieuwing van het onderwijs voor leerlingen met specifieke noden in termen van een continuüm aan onderwijszorg.

■ Er zijn belangrijke stappen gezet in verband met:

- de beperking van het inschrijvingsrecht,
- de concretisering van de draagkrachtafweging,
- de toepassing van het GOK-beleid in het buitengewoon onderwijs,
- de inschaling op basis van vooraf bepaalde indicatoren,
- de differentiatie tussen de leezorgniveaus III, IV en V,
- de erkenning van autismespectrumstoornissen als aparte doelgroep.

■ We beschouwen het ook als een vooruitgang dat de overheid:

- het principe van het overleg binnen de opdracht in het gewoon onderwijs aanvaard heeft,
- erkent dat een nieuw leezorgsysteem aanzienlijk meer personele en financiële middelen zal vragen dan deze waarover de scholen nu beschikken,
- oog heeft voor een systematische beleidsevaluatie,
- aandacht besteedt aan 'nieuwe doelgroepen'.

Knelpunten

■ De bevoegdheid van de Commissie Leerlingenrechten dient hertekend te worden. Ze moet beperkt zijn tot de controle van de gevolgd procedures en marginale toetsing van de redelijkheid van de genomen beslissing. De commissie kan zich geenszins in de plaats stellen van het schoolbestuur/de inrichtende machten.

■ De budgettaire implicaties van het leezorgkader zijn tot op heden nog niet duidelijk. De basisfinanciering van de school voor gewoon basis- en secundair onderwijs moet een basiszorg voor alle leerlingen toelaten en moet er in elk geval voor zorgen dat elke school in staat is om het onderwijs op de leezorgniveaus I en II goed te organiseren. Zo geeft de praktijktoets aan dat op leezorgniveau II een zeer omvangrijke groep leerlingen op dit moment nog in de kou blijft staan.

■ De haalbaarheid van de voorstellen voor het leezorgniveau II staat of valt met de mogelijkheden voor individuele ondersteuning van de leerling met specifieke noden. De financiering van de huidige GON-ondersteuning moet verder voor alle leerlingen op een individuele basis worden toegekend en zelfs nog worden uitgebreid. De arbeidsvoorwaarden voor GON-leerkrachten en de administratieve ondersteuning voor de dienstverlening van de GON-scholen zijn dringend aan verbetering toe.

■ De betekenis en de consequenties van het compenseren en het dispensereren op leezorgniveau II zijn onvoldoende uitgeklaard. Er is geen antwoord op de vraag of de bestaande leerplandoelen zo maar naar het leezorgkader met leezorgniveaus, clusters en doelgroepen getransfereerd kunnen worden.

■ De parameters die gehanteerd worden voor de inschaling in de leezorgvelden moeten nog verder onderzocht worden.

■ Op leezorgniveau III in het gewoon onderwijs een individueel curriculum uitwerken dat te veel afwijkt van het gemeenschappelijke curriculum is zeer moeilijk of zelfs onmogelijk omwille van de noden en de behoeften van de leerling zelf, omwille van medeleerlingen, omwille van de haalbaarheid in hoofde van leraren en schoolteams of omwille van materiële en organisatorische redenen. De draagkracht moet ook vanuit deze criteria kunnen worden afgewogen.

■ Er is tot nu toe geen enkele oplossing voor de problemen van het leerlingenvervoer.

■ De voorziene overlegtijd in de opdracht van het personeel van het gewoon onderwijs is onvoldoende en moet in de schoolorganisatie structureel kunnen worden ingebed.

■ Leerzorg vraagt van het onderwijspersoneel, naast reeds verworven competenties, heel wat nieuwe competenties. Om tegemoet te komen aan de noodzakelijke competentieontwikkeling en -ondersteuning moeten professionaliseringstrajecten voor het onderwijspersoneel van zowel het gewoon als het buitengewoon onderwijs, de CLB's en de pedagogische begeleiding uitgewerkt worden. De bestaande opleidingen, zowel de initiële als de voortgezette, zijn hiervoor ontoereikend evenals de verwachte ondersteuning door het personeel uit het buitengewoon onderwijs dat hiervoor niet is opgeleid. Ook mag dit in geen geval leiden tot een versnippering van de expertise van het personeel van het buitengewoon onderwijs van wie de capaciteiten ook niet onbeperkt zijn.

■ Leerzorg vereist ingrijpende aanpassingen van het materiaal en van de schoolinfrastructuur. Gelet op de variabiliteit van specifieke

onderwijsbehoeften en de spreiding van de leerlingen over het Vlaamse land, zal het aangepast materiaal in scholen voor gewoon onderwijs slechts minimaal renderen. Bovendien weegt de financiering van de schoolinfrastructuur en het materiaal nu al zeer zwaar op het budget van scholen.

■ Een zinvolle planificatie van het buitengewoon onderwijs is pas mogelijk op basis van een inventarisatie van de regionale onderwijsbehoeften en dit gerelateerd aan een grondige analyse van het bestaande aanbod. Elke programmatie, het verruimen van het algemeen aanbod en het verbreden en verdiepen van het schoolaanbod moeten bovendien gekoppeld zijn aan duidelijke kwaliteitsgaranties.

Conclusie

Elke onderwijsvernieuwing moet bestaande kwaliteiten borgen en nieuwe kwaliteiten kunnen waarmaken. Dat impliceert dat we behouden wat goed is en dat we verbeteren waar het nodig is. Dat geldt zeker voor leezorg. Een vernieuwing moet ook gedragen zijn door het onderwijsveld. Dat impliceert niet alleen een consensus van alle betrokkenen, maar het veronderstelt ook de nodige tijd en ruimte, evenals dat de vernieuwing voldoet aan de vereiste realiseringvoorwaarden.

In de huidige stand van zaken kunnen we stellen dat de verdere uitbouw van een zorgcontinuüm wenselijk is, maar dat het ontwerp van decreet 'leezorg' zoals het nu voorligt, nog niet haalbaar is als vernieuwing. Er zal nog grondig gedebatteerd en gesleuteld moeten worden aan de concretisering van deze onderwijsvernieuwing. Dat zal zonder tijdsdruk moeten gebeuren in een volgende legislatuur waarbij oplossingen gezocht worden voor de resterende knelpunten en verder gebouwd wordt op de positieve elementen van het concept leezorg!

Het debat wordt heropend

Het COV heeft met betrekking tot het leezorgdossier van meet af aan zonder aarzelen de kaart van de schoolteams getrokken. Daarmee is ook het belang van de kinderen het best gediend.

De dossierkennis van onze medewerkers was onmiskenbaar groot en heeft ertoe bijgedragen dat we, met uitzondering van een aantal sensibiliseringsacties, niet naar de grote actiemiddelen moesten grijpen. Ook hechten we veel belang aan de eensgezinde opstelling van vakbonden en besturenorganisaties.

Ook dat heeft er onmiskenbaar toe bijgedragen dat de toenmalige Vlaamse regering ermee heeft ingestemd dat zonder een breed draagvlak van het onderwijsveld de leezorgplannen niet mochten worden doorgevoerd. Omdat we erkennen dat zorgoplossingen moeten worden gezocht om te vermijden dat leerlingen in de kou blijven staan, zijn we blijven discussiëren en overleggen. De tijd en de middelen ontbraken om breed aanvaardbare oplossingen uit te werken. Tijdens dat overleg werd grote vooruitgang geboekt. Dat voormalig onderwijsminister Frank Vandenbroucke, zij het met tegenzin, zijn leezorgplannen niet doordrukte, is eerbarmend. Een dergelijke hervorming vraagt immers een breed draagvlak waarzonder een echt gedragen implementatie onmogelijk is. De huidige onderwijsminister gaat door met het dossier. We onthouden dat hij het overleg hervat om het concept te verbeteren, het draagvlak te vergroten en een implementatieplan vast te leggen. De uitvoering wil hij daarna geleidelijk aanpakken. Dat is een flinke stap voorwaarts.

Romain Maes
algemeen secretaris